

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра практичної психології ННІ «УІПА» ХНУ імені В.Н.Каразіна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор навчально-наукового інституту

«Українська інженерно-педагогічна академія»

Денис КОВАЛЕНКО

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)

освітня програма Практична психологія
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

інститут Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»

2025 / 2026 навчальний рік

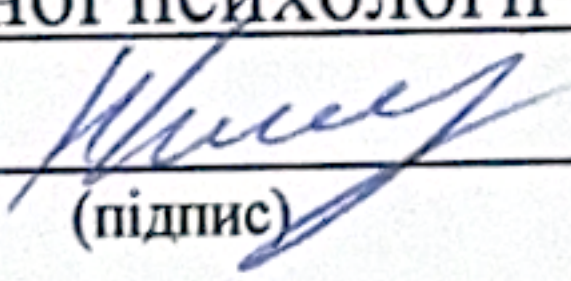
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія»

« 25 » 06 2025 року, протокол № 10

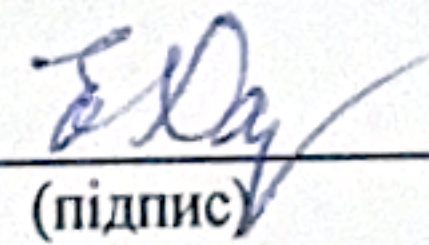
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)
Ломакін Геннадій Іванович, к.психол.н., доцент кафедри практичної психології ННІ УІПА ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри
практичної психології ННІ УІПА ХНУ імені В.Н.Каразіна

Протокол від « 05 » 06 2024 року № 11

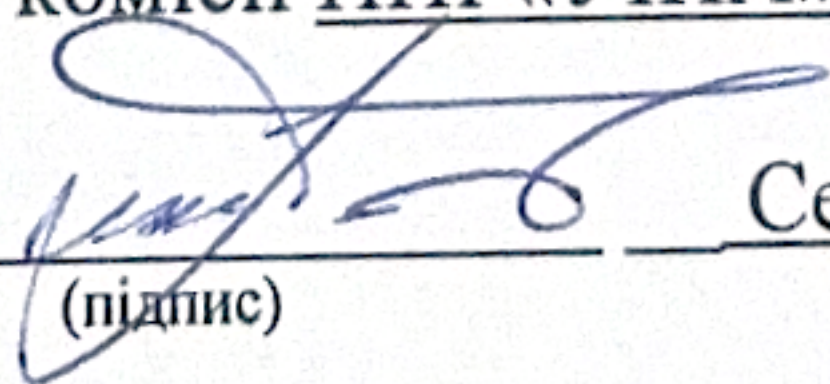
Завідувач кафедри практичної психології ННІ УІПА ХНУ імені В.Н.Каразіна
 Н.С. Кучеренко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Практична психологія
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи)
 О.М. Харцій
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
Навчально наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія»
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від « 24 » 06 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії ННІ «УІПА»
 Серій ПЕТРОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи кризової психології» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 053 Психологія

спеціалізації 05 Соціально-поведінкові науки; Практична психологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи кризової психології» є опанування студентством базових закономірностей психології поведінки людини в кризових умовах, отримання поглиблених знань, умінь і навичок в області психологічних аспектів кризових ситуацій відповідно до сучасних наукових уявлень. Володіння такими знаннями і навичками складає важливу умову для кваліфікованого вирішення фахівцем-психологом широкого спектру задач в різних напружених і кризових (стресогенних) ситуаціях та ефективне використання набутих ними знань, умінь і навичок в процесі професійної діяльності при наданні психологічної допомоги потерпілим.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення дисципліни закріплені у нормативно-правових документах Міністерства освіти і науки України. Зміст курсу передбачає не тільки засвоєння студентами наукових понять про предмет і об'єкт кризових ситуацій; побудови типології екстремальних і критичних ситуацій; визначення взаємозв'язку психології діяльності в кризових ситуаціях з іншими галузями психології; розрізнення суб'єктивних і об'єктивних факторів небезпеки; але й обґрунтування необхідності організації системи активної профілактики екстремальних і критичних ситуацій. Також результатом засвоєння курсу є інформування про способи діяльності надання психологічної допомоги в критичних ситуаціях тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи кризової психології» студенти повинні

знати:

- предмет і об'єкт кризової психології;
- класифікацію кризових ситуацій;
- критеріальні підстави типології кризових ситуацій;
- режими функціонування свідомості в екстремальних і кризових ситуаціях;
- психотехніки подолання кризових ситуацій;
- детермінанти трансформації штатних і позаштатних ситуацій в екстремальні й критичні;
- суб'єктивні й об'єктивні чинники небезпеки у процесі формування й розвитку екстремальних і кризових ситуацій;
- алгоритм проведення психологічної експертизи екстремальних і кризових ситуацій;
- складові рефлексивної культури як основи подолання кризових ситуацій;
- психологічні особливості прояву стресу;
- сутність та значення саморегуляції й релаксації в успішному подоланні кризових ситуацій;
- психологічні особливості виникнення й подолання депресії;
- рефлексивну культуру осіб небезпечних професій.

вміти:

- розв'язувати практичні (прикладні) і дослідницькі завдання, орієнтовані на науково-дослідну роботу в сфері психологічної допомоги;

- використовувати сучасні технології збору, обробки й інтерпретації отриманих емпіричних даних в галузі психології особистості й психологічної допомоги;
- конструювати, реалізовувати й аналізувати результати процесу психологічного супроводу особистості (групи), що переживає кризову/надзвичайну ситуацію;
- проектувати й реалізовувати в практиці психологічної допомоги нові психокорекційні й супровідні програми;
- діагностувати рівень психологічних ускладнень, що виникають у особистості в кризовій і/або надзвичайній ситуації;
- оцінювати особливості кризового стану особистості;
- визначати стратегію індивідуального психологічного супроводу (психокорекції) особистості дорослих і дітей, що переживають кризову ситуацію, а також стратегію групової роботи з потерпілими в результаті надзвичайних ситуацій;
- здійснювати підтримувальну, корегувальну або розвивальну діяльність у процесі роботи з особистістю й/або групою потерпілих;
- комплексно розрізняти типові психічні стани людини в ситуаціях різного ступеня складності;
- надати за необхідності «швидку психологічну допомогу» у кризових ситуаціях.
- сформувати у студентів готовність до самостійного здійснення психокорекційних заходів.

1.3. Кількість кредитів: **6 кредитів**

1.4. Загальна кількість годин: **180 годин**

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й
Лекції	
40 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
50 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
90 год.	162 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
180 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

7. Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання	ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв’язання. ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій. ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров’я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії. ПР19. Розробляти та реалізовувати психологічні, психореабілітаційні та психокорекційні заходи, вирішувати професійні проблеми та завдання, детерміновані психологічними факторами. ПР20. Ефективно виконувати професійну діяльність в психологічних службах закладів освіти, організацій, підприємств, установ всіх форм власності. ПР21. Складати та реалізовувати програми психологічного супроводу працівників організації, підвищення рівня адаптації до динамічного соціального середовища ПР22. Розробляти та впроваджувати комплексні заходи щодо створення сприятливого соціально-психологічного клімату в освітніх закладах та професійних підприємствах і організаціях.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

№ тиж	Вид і номер занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	К-ть годин
Змістовий модуль № 1. Психічне здоров'я особистості під час переживання кризи			
1	Лекція 1	Вступ до предмету «Основи кризової психології» 1.1. Методологічні основи та принципи кризової психології 1.2. Основні поняття, що використовуються в межах кризової психології, їх семантичний та феноменологічний аналіз	2
2	Лекція 2	Кризи, кризові ситуації, можливості виходу з кризи	4
1	Практичне заняття 1	1.2.1. Криза й критична ситуація 1.2.2. Кризова подія 1.2.3. Психічна травма 1.2.4. Психологічний зміст переживання	2
1	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6
2	Практичне заняття 2	2.1. Визначення понять «криза», «кризова ситуація». 2.2. Характеристики кризових ситуацій. 2.3. Класифікації криз. 2.4. Специфіка психологічної кризи. 2.5. Можливості виходу з кризи. Психологічна допомога в кризових ситуаціях. 2.6. Адаптаційні можливості особистості й саморегуляція в період кризи.	6
2	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6
3	Лекція 3	Життєві кризи та форми їх переживання особистістю	2
4	Лекція 4	Характер і види екстремальних стресових ситуацій та психологічне забезпечення діяльності у них	2
3	Практичне заняття 3	3.1. Поняття кризи її види та фази. 3.2. Життєві кризи з позицій рольової теорії 3.3. Форми переживання людиною життєвих криз	2
3	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій.	6
4	Практичне заняття 4	4.1. Визначення та характеристики екстремальної ситуації 4.2. Психологічний зміст екстремальної ситуації 4.3. Екстремальність і стрес 4.4. Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій 4.5. Адаптивність як умова збереження цілісності особистості в екстремальних і кризових ситуаціях 4.6. Психологічне забезпечення діяльності в екстремальних і надзвичайних ситуаціях 4.7. Принципи та специфіка діяльності психолога в екстремальних і надзвичайних ситуаціях 4.8. Психологічні рекомендації щодо поведінки співробітників екстремального профілю діяльності з постраждалими населенням	2
4	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6

5	Лекція 5	Наукові підходи до кризи середнього віку особистості	2
5	Практичне заняття 5	5.1. Психологічний зміст життєвої кризи особистості 5.2. Характеристика кризи середнього віку у розвитку особистості 5.3. Особистісно-рольові детермінанти переживання кризи середнього віку 5.4. Рольова компетентність і чинники перебігу кризи середнього віку	2
5	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6
6	Лекція 6	Вікові та життєві кризи у колишніх учасників бойових дій та стратегії їх подолання	2
6	Практичне заняття 6	6.1. Психологічний зміст криз дорослості у комбатантів. 6.2. Особливості перебігу криз дорослості у комбатантів 6.3. Шляхи вирішення кризових протиріч	2
6	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6
Всього за змістовий модуль 1 – 66 год. (лекцій –14 год., ПЗ – 16 год., СР – 36 год.)			
Змістовий модуль № 2. Соціально-психологічний супровід людини під час кризових ситуацій			
1	Лекція 7	Методологія та засоби корекції кризових станів особистості	2
	Практичне заняття 7	7.1. Класифікація видів психологічної допомоги 7.2. Сучасні напрями й організація психологічної допомоги при кризових станах особистості	2
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Підготовка реферату. Підготовка доповіді та презентації.	4
2	Лекція 8	Поведінка людини в екстремальній ситуації, психологічна допомога постраждалим	4
	Практичне заняття 8	8.1. Особливості психічних розладів у екстремальних ситуаціях 8.2. Види реакцій при дії екстремальних факторів 8.3. Екстрена психологічна допомога постраждалим	6
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	8
3	Лекція 9	Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані	2
	Практичне заняття 9	9.1. Загальнотеоретичні передумови аналізу проблеми суїцидальної поведінки в контексті основних наук про людину 9.2. Фактори суїцидальної небезпеки 9.3. Індикатори суїцидального ризику 9.4. Допомога потенційному суїциденту	4
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	4
4	Лекція 10	Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває в алкогольному стані	2
	Практичне заняття 10	10.1. Вплив алкоголю на організм людини 10.2. Психологічні особливості людини, яка вживає алкоголь 10.3. Особливості надання психологічної допомоги	2

		людям, що перебувають у алкогольній залежності	
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	4
5	Лекція 11	Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у наркотичному стані	2
	Практичне заняття 11	11.1. Класифікація та основні групи наркотичних речовин 11.2. Основні фактори наркотичної залежності 11.3. Основні критерії та стадії формування наркотичної залежності 11.4. Психологічна допомога наркозалежному	2
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	4
6	Лекція 12	Основні аспекти переживання горя	4
	Практичне заняття 12	12.1. Стадії та виникаючі почуття при переживанні горя 12.2. Переживання суїциду близької людини 12.3. Допомога людині, яка переживає горе 12.4. Як спілкуватися з тим, хто втратив близьку людину 12.5. Ускладнене горе 12.6. Психокорекція горя по загиблому	6
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6
7	Лекція 13	Надання психологічної допомоги дітям, що пережили травматичну ситуацію	2
	Практичне заняття 13	13.1. Діти й горе 13.2. Реакція дитини на втрату 13.3. Вимоги до фахівців, що проводять екстрену психологічну допомогу дітям, які пережили трагедію	2
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	6
8	Лекція 14	Система соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали наслідків травм війни	4
	Практичне заняття 14	14.1. Організація соціально-психологічного супроводу 14.2. Програма соціально-психологічного супроводу людей, постраждалих від війни 14.3. Соціально-психологічний супровід, як медіатор особистісних змін	4
	Самостійна робота	Підготовка доповіді та презентації.	10
9	Лекція 15-16	Збереження психічного здоров'я та професіоналізму кризових психологів	4
	Практичне заняття 15	15.1. Професійна деформація 15.2. Синдром емоційного вигорання 15.3. Професійне вигорання 15.4. Стадії синдрому «емоційного вигорання» 15.5. Засоби профілактики виникнення симптому емоційного вигорання	6
	Самостійна робота	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації.	8
Всього за змістовий модуль 2 – 114 год. (лекцій – 26 год., ПЗ – 34 год., СР – 54 год.)			
Всього з навчальної дисципліни – 180 год. (лекцій – 40 год., ПЗ – 50 год., СР – 90 год.)			

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Психічне здоров'я особистості під час переживання кризи												
Тема 1. Вступ до предмету «Основи кризової психології»	12	2	2			6						10
Тема 2. Кризи, кризові ситуації, можливості виходу з кризи	12	4	6			6		2	2			10
Тема 3. Життєві кризи та форми їх переживання особистістю	12	2	2			6						10
Тема 4. Характер і види екстремальних стресових ситуацій та психологічне забезпечення діяльності у них	12	2	2			6		2	2			10
Тема 5. Наукові підходи до кризи середнього віку особистості	12	2	2			6						10
Тема 6. Вікові та життєві кризи у колишніх учасників бойових дій та стратегії їх подолання	12	2	2			6						10
Разом за розділом 1	66	14	16			36	68	4	4			60
Розділ 2. Соціально-психологічний супровід людини під час кризових ситуацій												
Тема 1. Методологія та засоби корекції кризових станів особистості	8	2	2			4		2				10
Тема 2. Поведінка людини в екстремальній ситуації, психологічна допомога	18	4	6			8			2			10

постраждалим												
Тема 3. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані	10	2	4			4						10
Тема 4. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває в алкогольному стані	8	2	2			4						10
Тема 5. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у наркотичному стані	8	2	2			4						10
Тема 6. Основні аспекти переживання горя	16	4	6			6		2				16
Тема 7. Надання психологічної допомоги дітям, що пережили травматичну ситуацію	10	2	2			6						10
Тема 8. Система соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали наслідків травм війни	18	4	4			10		2	2			16
Тема 9-10. Збереження психічного здоров'я та професіоналізму кризових психологів	18	4	6			8						10
Разом за розділом 2	114	26	34			54	112	6	4			102
Усього годин	180	40	50			90	180	10	8			162

АБО

Назви розділів	Кількість годин			
	денна форма		заочна форма	
	усього	у тому числі	усього	у тому числі

		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Психічне здоров'я особистості під час переживання кризи												
Разом за розділом 1	66	14	16			36	68	4	4			60
Розділ 2. Соціально-психологічний супровід людини під час кризових ситуацій												
Разом за розділом 2	114	26	34			54	112	6	4			102
Усього годин	180	40	50			90	180	10	8			162

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1.2.1. Криза й критична ситуація 1.2.2. Кризова подія 1.2.3. Психічна травма 1.2.4. Психологічний зміст переживання	2
2	2.1. Визначення понять «криза», «кризова ситуація». 2.2. Характеристики кризових ситуацій. 2.3. Класифікації криз. 2.4. Специфіка психологічної кризи. 2.5. Можливості виходу з кризи. Психологічна допомога в кризових ситуаціях. 2.6. Адаптаційні можливості особистості й саморегуляція в період кризи.	6
3	3.1. Поняття кризи її види та фази. 3.2. Життєві кризи з позицій ролівої теорії 3.3. Форми переживання людиною життєвих криз	2
4	4.1. Визначення та характеристики екстремальної ситуації 4.2. Психологічний зміст екстремальної ситуації 4.3. Екстремальність і стрес 4.4. Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій 4.5. Адаптивність як умова збереження цілісності особистості в екстремальних і кризових ситуаціях 4.6. Психологічне забезпечення діяльності в екстремальних і надзвичайних ситуаціях 4.7. Принципи та специфіка діяльності психолога в екстремальних і надзвичайних ситуаціях 4.8. Психологічні рекомендації щодо поведінки співробітників екстремального профілю діяльності з постраждалим населенням	2
5	5.1. Психологічний зміст життєвої кризи особистості 5.2. Характеристика кризи середнього віку у розвитку особистості 5.3. Особистісно-рольові детермінанти переживання кризи середнього віку 5.4. Рольова компетентність і чинники перебігу кризи середнього віку	2
6	6.1. Психологічний зміст криз дорослості у комбатантів. 6.2. Особливості перебігу криз дорослості у комбатантів 6.3. Шляхи вирішення кризових протиріч	2

7	7.1. Класифікація видів психологічної допомоги 7.2. Сучасні напрями й організація психологічної допомоги при кризових станах особистості	2
8	8.1. Особливості психічних розладів у екстремальних ситуаціях 8.2. Види реакцій при дії екстремальних факторів 8.3. Екстрена психологічна допомога постраждалим	6
9	9.1. Загальнотеоретичні передумови аналізу проблеми суїцидальної поведінки в контексті основних наук про людину 9.2. Фактори суїцидальної небезпеки 9.3. Індикатори суїцидального ризику 9.4. Допомога потенційному суїциденту	4
10	10.1. Вплив алкоголю на організм людини 10.2. Психологічні особливості людини, яка вживає алкоголь 10.3. Особливості надання психологічної допомоги людям, що перебувають у алкогольній залежності	2
11	11.1. Класифікація та основні групи наркотичних речовин 11.2. Основні фактори наркотичної залежності 11.3. Основні критерії та стадії формування наркотичної залежності 11.4. Психологічна допомога наркозалежному	2
12	12.1. Стадії та виникаючі почуття при переживанні горя 12.2. Переживання суїциду близької людини 12.3. Допомога людині, яка переживає горе 12.4. Як спілкуватися з тим, хто втратив близьку людину 12.5. Ускладнене горе 12.6. Психокорекція горя по загиблому	6
13	13.1. Діти й горе 13.2. Реакція дитини на втрату 13.3. Вимоги до фахівців, що проводять екстрену психологічну допомогу дітям, які пережили трагедію	2
14	14.1. Організація соціально-психологічного супроводу 14.2. Програма соціально-психологічного супроводу людей, постраждалих від війни 14.3. Соціально-психологічний супровід, як медіатор особистісних змін	4
15	15.1. Професійна деформація 15.2. Синдром емоційного вигорання 15.3. Професійне вигорання 15.4. Стадії синдрому «емоційного вигорання» 15.5. Засоби профілактики виникнення симптому емоційного вигорання	6
	Разом	50

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 1. Вступ до предмету «Основи кризової психології»	6
2	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 2. Кризи, кризові ситуації,	6

	можливості виходу з кризи	
3	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій до теми 3. Життєві кризи та форми їх переживання особистістю	6
4	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 4. Характер і види екстремальних стресових ситуацій та психологічне забезпечення діяльності у них	6
5	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 5. Наукові підходи до кризи середнього віку особистості	6
6	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 6. Вікові та життєві кризи у колишніх учасників бойових дій та стратегії їх подолання	6
7	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 7. Методологія та засоби корекції кризових станів особистості	4
8	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 8. Поведінка людини в екстремальній ситуації, психологічна допомога постраждалим	8
9	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 9. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані	4
10	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 10. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває в алкогольному стані	4
11	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 11. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у наркотичному стані	4
12	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 12. Основні аспекти переживання горя	6
13	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 13. Надання психологічної допомоги дітям, що пережили травматичну ситуацію	6
14	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 14. Система соціально-психологічного супроводу людей, що зазнали наслідків травм війни	10
15	Підготовка в ДО. Доповнити конспект лекцій. Підготовка доповіді та презентації до теми 15. Збереження психічного здоров'я та професіоналізму кризових психологів	8
	Разом	90

Форми організації самостійної роботи	Форми виконання самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
<i>Підготовка до лекцій та практичного</i>	Опрацювання конспекту лекцій (робочого зошиту), джерел навчальної інформації (навчальної літератури) за темою та додаткової	10	10

заняття	літератури		
	Складання тлумачного словника англійською мовою за темою лекції	7	10
	Підготовка до практичних занять шляхом вивчення літератури й конспекту (робочого зошиту), виконання завдань у робочих зошитах, реферат, контрольна робота	50	120
Виконання самостійних завдань	Виконання завдань для самостійної роботи на сайті дистанційної освіти	23	22
ВСЬОГО:		90	162

6. Індивідуальні завдання

Теми рефератів/контрольних робіт:

1. Криза та її роль у розвитку людини;
2. Термінальні кризи та форми переживання;
3. Криза здоров'я та форми переживання;
4. Криза значущих стосунків;
5. Самогубство, як форма переживання кризи;
6. Наукові підходи до розвитку криз середнього віку
7. Криза середини життя, її головні характеристики
8. Нормативні та ненормативні кризи особистості, їх характеристики та перебіг;
9. Психологічні аспекти «екстремальних» професій.
10. Професійна діяльність в екстремальних умовах.
11. Ухвалення рішення в ситуації невизначеності
12. Життєвий світ особистості (в період діяльності в Екстрем Сит.), його характеристики і детермінанти .
13. Стрес, фрустрація, конфлікт, криза як варіанти індивідуальних травмуючих ситуацій .
14. Феноменологія переживання суб'єкта в постекстремальний період.
15. Психологічний супровід людини в ситуації втрати.
16. Психологічний супровід групових процесів в екстремальних ситуаціях або змінених умовах.
17. Цілі і завдання психологічної допомоги в екстремальний і постекстремальний період.
18. Методи і стратегії психологічного супроводу особистості в екстремальний і постекстремальний період.
19. Екстрена психологічна допомога в надзвичайних ситуаціях.
20. Стрес, травматичний стрес і посттравматичним стресовим розладом.
21. Індивідуальна вразливість і психологічні наслідки травми.
22. Психотерапія учасників військових дій.
23. Тренінг по психофізіологічній реадaptaції учасників військових дій.
24. Насильство над жінками.
25. Психічні особливості дітей, що постраждали від насильства.
26. Суїцидальна поведінка, фактори суїцидального ризику.
27. Психологічний дебрифінг .
28. Робота психолога в надзвичайній ситуації.
29. Техніка екстреної психологічної допомоги (RAPID).
30. Вільна тема.

Завдання та запитання для самоконтролю (Додатково для ПЗ) :

1. Розкрийте сутність поняття «психологічна проблема».

2. Що є змістом діяльності кризової психології?
3. Які принципи є основними при наданні постраждалому екстреної психологічної допомоги?
4. Яку ситуацію називають критичною?
5. Назвіть основні ознаки кризової події.
6. Що є психічною травмою?
7. В чому полягає психологічний зміст переживання?
8. У чому полягає сутність психологічної допомоги постраждалим?
9. Які є види психологічної допомоги?
10. У чому полягає головний принцип психологічної допомоги?
11. Що таке життєва криза?
12. Які види криз ви знаєте?
13. Які форми переживання життєвих криз ви знаєте?
14. Стратегії подолання вікових та життєвих криз;
15. Назвіть основні труднощі в роботі кризових психологів.
16. Які фактори провокують виникнення та розвиток негативних психічних станів у кризових психологів?
17. Розкрийте сутність синдрому емоційного вигорання.
18. Які почуття можуть виникати у дитини на смерть близької людини?
19. Назвіть основні види реакцій дитини на втрату.
20. Сформулюйте загальні принципи та методи психокорекційної роботи з дітьми
21. Назвіть основні психологічні фактори наркотичної залежності.
22. Що можна віднести до детермінант формування наркотичної залежності?
23. Які синдроми утворюють структуру наркотичної залежності?
24. У чому полягає психологічна допомога наркозалежному?
25. Поясніть дію алкоголю на організм людини. В чому полягають його психологічні властивості?
26. Назвіть основні психологічні особливості людини, що вживає алкоголь.
27. У чому полягають особливості надання психологічної допомоги людям, що перебувають в алкогольній залежності?
28. Дайте характеристику типологічних схем суїцидальних проявів
29. Виділіть загальні принципи, що обумовлюють ефективність превентивних і реадaptaційних заходів із суїцидально активними клієнтами.
30. Назвіть основні фактори, що визначають суїцидальну небезпеку. 4. Що можна назвати індикаторами суїцидального ризику?
31. У чому полягає сутність психологічної допомоги при потенційному суїциді?
32. Виділіть основні стадії переживання горя.
33. Від чого залежить інтенсивність та тривалість переживання людиною горя?
34. Які емоційні реакції можуть бути зафіксовані у людей, близька людина яких скоїла самогубство?
35. Назвіть основні фактори, що утруднюють процес переживання горя серед близьких суїцидетів.
36. Що потрібно знати психологу при роботі з людиною, яка переживає горе втрати?
37. Охарактеризуйте чотири завдання горя, які повинні бути вирішені суб'єктом, що втратив рідну людину.
38. Наведіть основні правила спілкування з тим, хто втратив близьку людину.
39. Поясніть специфіку надання психологічної допомоги людині на кожній зі стадій переживання горя.
40. Назвіть основні ознаки та можливі причини ускладненого горя.

7. Методи навчання

Методи навчання – це різноманітні способи, які допомагають студентам засвоїти програмний матеріал, сприяють активізації навчального процесу, надають можливість набути нових компетенцій. Під час вивчення дисципліни «Основи кризової психології» застосовуються такі методи навчання:

- за джерелом передачі та сприйняття інформації – словесні, наочні, практичні;
- за характером пізнавальної діяльності студентів – репродуктивний, проблемно-пошуковий, евристичний, інформаційно-рецептивний, дослідницький;
- залежно від основної дидактичної мети і завдань – методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, методи дедукції та індукції, методи закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення і засвоєння нового матеріалу, методи стимулювання і мотивації.

У залежності від виду занять використовуються наступні методи:

- на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;
- на практичних заняттях – тестування (психологічне), ігрові методи, тренінги, ділові ігри, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, організації роботи у малих групах;
- у ході самостійної навчально-пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи, з допомогою яких визначається результативність навчально-пізнавального процесу та інших видів діяльності студентів. На заняттях з дисципліни «Основи кризової психології» використовуються такі методи контролю:

- перевірка знань умінь і навичок;
- попередній контроль, спрямований на виявлення знань умінь і навичок з предмету;
- поточний контроль;
- модульний контроль;
- підсумковий контроль.

Поточний контроль – виконання завдань (вправ), виступ, публічний захист виконаних завдань, усне опитування, експрес-опитування.

Підсумковий контроль – екзамен.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі заліку без виконання залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Сума
Розділ 1			Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	
T1	T2	T6	T7	T15		реферат
6	6	6	6	6		10

T1, T2 ... T15 – теми розділів.

**Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового
екзамену або залікової роботи**

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Реферат, контрольна робота, передбачен а навчальни м планом	Разом	Екзамен (заліков а робота)	Сум а
Розділ 1					Розділ 2									
T1	T2	T3	T5	T6	T7	T6	T9	T10	T11	T16				
5	5	5	5	5	2	2	2	2	2	2	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 33 бали з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Боделан М. В. Вулична соціальна робота. Сутність та специфіка / М. В. Боделан / Наука і освіта. - 2016. - № 1. - С. 28.
2. Варій М.Й. Психологія особистості. [Текст] [Под ред. М.Й Варій] // Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 592 с., с. 491 – 550.
3. Велитченко Л.К., Цільмак О.М. Психологія особистості: тексти і методики [Текст] : навч. посіб. / уклад. Л. К. Велитченко, О. М. Цільмак ; ред. Л.К. Велитченко; Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д.Ушинського, Одеський держ. ун-т внутрішніх справ. - О. : Букаєв Вадим Вікторович, 2008. - 209 с. - Бібліогр.: с. 205-208. - ISBN 978-966-2070-24-8
4. Державний стандарт соціальної послуги консультування (затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 №678) [Електронний ресурс] // Міністерство соціальної політики України. - 2015. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15>. - Назва з екрана.
5. Забота о волонтерах. Методы оказания психосоциальной помощи [Электронный ресурс] / Международная федерация Обществ Красного Креста и Красного Полумесяца. - 2013. - Режим доступа: http://pscentre.org/wp-content/uploads/volunteers_RU.pdf. - Загл. с экрана.

6. Інформаційний матеріал щодо волонтерства [Електронний ресурс] / Міністерство соціальної політики України. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=5F0AD77CD7A7F7A4C5BDEB E241CE612E.appl?art_id=184301&cat_id=160017. - Назва з екрана.
7. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2022. 52 с.
8. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації : [пер. з англ.] / Міжвідомчий постійний комітет. - Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2017. -216 с.
9. Кривоконь Н.І. Соціально-психологічне забезпечення соціальної роботи / Наталія Іванівна Кривоконь - [Текст]: монографія. – Харків: видавництво ФОП Олійник. 2011.-480с.
10. Ломакін Г.І. Стрес та бойовий стрес: поняття, симптоми, прояви / Геннадій Іванович Ломакін - Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 12. Частина І. - Харків: НУЦЗУ, 2012.-С. 185-194
11. Ломакін Г.І. Прояви порушень реадaptaції учасників бойових дій у системі суспільних відносин / Геннадій Іванович Ломакін - Проблеми емпіричних досліджень у психології, 6-7 грудня 2012р., Київ: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції / За ред. І.В.Данилюка, І.В.Ващенко. – К.; ОВС, 2012. – С.94-100
12. Ломакін Г.І. Соціально-психологічний супровід учасників бойових дій в часи подолання життєвих кризових ситуацій. Діяльнісно-поведінкові фактори життєздатності людини: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Харків, 28-29 листопада 2014 року. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2014. – 256 с. С. 191-193
13. Ломакін Г.І. Система психологічного супроводу комбатантів з метою подолання та запобігання загостренню кризи середнього віку / Харківський осінній марафон: матеріали науково-практичної конференції, м.Харків, 27 жовтня 2018р. , ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. С. 40-47.
14. Ломакін Г.І. Участь у бойових діях як фактор загострення вікових криз. Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2023 року). Київ: ДУІТ, ХНУРЕ, МНТУ. 2023. 821 с.
15. Ломакін Г.І. Аналіз соціально-психологічних проявів ПТСР у учасників бойових дій Збройних Сил України в період перебігу криз зрілості. Edukacja i społeczeństwo VIII. Zbiór prac naukowych / Tetyana Nestorenko, Renata Bernatova, Aleksander Ostenda (red.). Akademia Śląska: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, Polska. 251 s.
16. Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я.Л. Морено [Текст] / Г.Лейтц. - М., 1994.
17. Москалець, В.П. Психологія особистості [Текст] / В.П Москалець // для студ. спец. соціальна робота . - Ів.-Франковск:ЗАТ "Надвірнянська друкарня", 2010 . - 160 с.
18. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги переміщеним особам / [заг. ред.: Іванова О. Л. ; упоряд.: Пінчук І. Я., Хаустова О. О., Степанова Н. М., Чайка А. В., Пінчук А. О.]. - Київ : [б. в.], 2014. - 44 с.
28. Материалы для тренинга по предоставлению психосоциальной поддержки общинам // Красный Крест - Индонезия и Датский Красный Крест. - 2005. - С. 5.
19. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / авт. кол.: Герило Г.М., Гніда Т.Б., Корнієнко І.О., Луценко Ю.А. ; заг. ред. Ю.А. Луценко. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. – 128 с. ISBN 978-617-7118-27-4
20. Підчасов Є.В., Ломакін Г.І. Аналіз соціально-психологічних проявів ПТСР в осіб, які приймали участь в бойових діях / Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 10. - Харків: НУЦЗУ, 2011.-С. 86-98

21. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: посібник з проведення тренінгу / [Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В. Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко ; за заг. ред. Н. Гусак]; Нац. ун-т «КиєвоМогилянська академія». - Київ : НаУКМА, 2017. - 174 с.
22. Первая психологическая помощь : руководство для работников на местах [Электронный ресурс] / Всемирная организация здравоохранения. - Женева: ВОЗ, 2014. – Режим доступа: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44615/45/9789244548202_rus.pdf. - Загл. с экрана.
23. Психическое здоровье в чрезвычайных ситуациях [Электронный ресурс] / Департамент психического здоровья и зависимости от психоактивных веществ ВОЗ. - Женева : ВОЗ, 2005. - 8 с. - Режим доступа: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/67866/17/WHO_MSD_MER_03.01_rus.pdf. - Загл. с экрана.
24. Перелік соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати (затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України від 03.09.2012 № 537) [Електронний ресурс] // Міністерство соціальної політики України. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1614-12>- Назва з екрана.
25. Посібник mhGAP з надання допомоги за гуманітарних надзвичайних станів [Електронний ресурс] / ВООЗ. - Женева : ВООЗ, 2016. -61с.- Режим доступу: <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/250138/1/9789241548922-ukr.pdf>. - Назва з екрана.
26. Психосоциальная поддержка в кризисной ситуации : метод, пособ. для педагогов / Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ), Всеукраинский союз молодежных общественных организаций, «Христианская ассоциация молодых людей Украины» (УМСА Украины). - Киев, 2015. - 76 с.
27. Руководство для ведущих программ психосоциальной поддержки / [сост. Ю. А. Луценко]. - Киев : ФОП Сергеев, 2015. - 26 с.
28. Селье Г. Стресс без дистресса / Ганс Селье – М., 1979. – 438 с.
29. Скібіцька Л. І. Організація праці менеджера : навч. посіб. [Електронний ресурс] /Л.І. Скібіцька. - Київ : Центр учбової літератури, 2010. - 360 с. - Режим доступу: [https:// learn, ztu.edu.ua/pluginfile.php/4898/mod_resource/content/1/%5BSkibicka_L.I.%5D_Organizaciyaipraci_menedzher\(Bookos.org\).pdf](https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/4898/mod_resource/content/1/%5BSkibicka_L.I.%5D_Organizaciyaipraci_menedzher(Bookos.org).pdf). - Назва з екрана.
30. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посібник : у 2 ч. / А.В. Аносова, О.В. Безпалько, Т.П. Цюман та ін. ; за заг. ред.: Т.М. Журавель, З.П. Кияниці, Ж.В. Петрович. - Київ : [б. в.], 2016. - 581 с.
31. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина / Тетяна Титаренко.- К.:Главник, 2007.-144с.
32. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018.– 160 с.
33. Титаренко, Т. (2022). Соціально-психологічний супровід постраждалих унаслідок травматизації: євроінтеграційні перспективи. Проблеми політичної психології, 11(25), 7-23. <https://doi.org/10.33120/popp-Vol25-Year2022-92>
34. Уроки зменшення шкоди. Урок 18. Мотиваційне інтерв'ювання [Електронний ресурс] // Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІДу. - 2012. - Режим доступу: <http://www.aidslessons.org.ua/ua/uroki/i-riven/79-urok-18-motivatsiormoe-intervyuirovanie.html>. - Назва з екрана.
35. Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід : практичний посібник / за наук. ред. Т. М. Титаренко, М. С. Дворник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. – 154 с.
36. Payne M. Modern Social Work Theory / Malcolm Payne. - Oxford University Press, 2016. -P. 48.
37. Ethics in Social Work, Statement of Ethical Principles [Electronic resource] / IFSW, IASSW. - 2004. - Mode of access: <http://ifsw.org/policies/statement-of-ethicalprinciples/>. - Title from the screen.

38. Global Definition of Social Work [Electronic resource] / IFSW, IASSW. - 2014. - Mode of access: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work>. - Title from the screen.
39. Singh N. Community Mental Health Intervention with War-Affected Persons in Ukraine [Electronic resource] / N. Singh, S. Bogdanov. - Kyiv, 2016. - Mode of access: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/11947>. - Title from the screen.
40. WHO Guidelines on conditions specifically related to stress [Electronic resource] / WHO. - Geneva : World Health Organization, 2013. - 273 p. - Mode of access: http://www.who.int/mental_health/emergencies/stress_guidelines/en/. - Title from the screen.
41. World Health Organization, War Trauma Foundation and World Vision International. Psychological first aid: Guide for field workers [Electronic resource] / WHO. - Geneva : World Health Organization, 2011. - 26p. - Mode of access: http://www.searo.who.int/srilanka/documents/psychological_first_aid_guide_for_field_workers.pdf. - Title from the screen.
42. Basic Needs, Mental Health and Development: A Model in Practice [Electronic resource]. - 2008. - Mode of access: <http://www.basicneeds.org/download/PUB%20-%20Mental%20Health%20and%20Development%20A%20Model%20in%20Practice>. pdf. - Title from the screen.
43. Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies [Electronic resource]. - Geneva : Inter-Agency Standing Committee, 2005. - Mode of access: https://interagencystandingcommittee.org/system/files/legacy_files/tfgender_GBVGuidelines2005.pdf. - Title from the screen.
44. Hall J. A. Iowa case management: Innovative social casework/ J. A. Hall, C. Carswell, E. Walsh [et al.] // Social Work. - 2002. - Vol. 47 (2). - P. 132-141.
45. Kang H.-K. Claiming Immigrant Cultural Citizenship : Applying Postcolonial Theories to Social Work Practice with Immigrants / Hye-Kyung Kang // Critical and Radical Social Work. - 2013. - Vol. 1, no. 2. - P. 233-245.
46. Lai K. Community-based Programme for War-affected Children: the Case of Georgia /K. Lai, B. Toliashvili // Social Work and Social Policy in Transition. - 2010. - Vol. 1, Issue 2. -P. 92-118.
47. Mental health: a state of well-being [Electronic resource] / WHO. - Geneva : World Health Organization, 2014. - Mode of access: http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/ en. - Title from the screen.
48. MhGAP intervention guide for mental, neurological and substance use disorders in nonspecialized health settings: mental health Gap Action Programme (mhGAP) - version 2.0 [Electronic resource]. - WHO, 2016. - Mode of access: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44406/1/9789241548069_eng.pdf. - Title from the screen.
49. MhGAP, the Mental Health Gap Action Programme [Electronic resource]. - Mode of access: http://whqlibdoc.who.int/publications/2010/9789241548069_uk.pdf. - Title from the screen.
50. Minimum Standards for Prevention and Response to Gender-Based Violence in Emergencies [Electronic resource] / UNFPA. - New York : United Nations Population Fund, 2015. - Mode of access: https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/unfpa_booklet_engl_fin.pdf. - Title from the screen.
51. Patel V. Addressing the burden of mental, neurological, and substance use disorders: key messages from Disease Control Priorities / V. Patel, D. Chisholm, R. Parikh [et al.]. - 3rd edition // The Lancet. - 2016. - Vol. 387, Issue 10028. - P. 1672-1685.
52. Paul K. Training on Child Protection in Social Work, Certificate: Level 5, Module on Case Management: Specific Issues in Case Management - Mental Health and Substance Use / K. Paul, I. Weissbecker. - Islamic Republic of Afghanistan's Ministry of Labour, Social Affairs, Martyrs and Disabled, National Skills Development Program and UNICEF. - 2014.
53. Ramon Sh. Social Work, Political Conflict and Displacement / Shulamit Ramon and Reima Anna Maglajlic//The SAGE Handbook of International Social Work. - London: SAGE, 2012.-P. 311-324.

54. Standards for Social Work Case Management [Electronic resource] / National Association for Social Workers, 2013. -62 p. - Mode of access: http://www.socialworkers.org/practice/standards/sw_case_mgmt.asp. - Title from the screen.
55. Staub-Bernasconi S. Social Work as Discipline and Profession / Silvia Staub-Bernasconi //Theories and methods of social work. Exploring different perspectives / [Ed. V. Leskosek]. - Ljubljana : Faculty of Social Work, 2009. - P. 9-30.
56. Thomicroft G. Evidence for effective interventions to reduce mental-health-related stigma and discrimination / G. Thomicroft, N. Mehta, S. Clement [et al.] // The Lancet. - 2016. -Vol. 387, Issue 10023. - P. 1123-1132. - doi.org/10.1016/SO 140-6736(15)00298-6.
57. UNHCR Manual on Community-based Approach in UNHCR Operations [Electronic resource] / UNHCR. - Geneva : UNHCR, 2008. - 126 p. - Mode of access: <http://www.unhcrexchange.org/communities/9159/contents/184181?PHPSESSID>. - Title from the screen.
58. Van Ommeren M. Supporting people with severe mental disorders in war and other disaster settings: A need to protect the most vulnerable [Electronic resource] / M. Van Ommeren. -2016. - Mode of access: <http://www.who.int/mediacentre/commentaries/mental-disordersin-war/en/>. - Title from the screen.
59. WHO Guidelines on conditions specifically related to stress [Electronic resource] / WHO. - Geneva : World Health Organization, 2013. -273 p. - Mode of access: http://www.who.int/mental_health/emergencies/stress_guidelines/en. - Title from the screen.
60. World Health Organization, War Trauma Foundation and World Vision International. Psychological first aid: Guide for field workers [Electronic resource] / WHO. - Geneva :World Health Organization, 2011. - 26p. - Mode of access: http://www.searo.who.int/srilanka/documents/psychological_first_aid_guide_for_field_workers.pdf. - Title from the screen.
61. World Health Organization. Mental Health Gap Action Program (mhGAP) Training Course for Community Health Workers. Field Test Version / WHO. - Geneva : World Health Organization, 2013.

Допоміжна література

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери.- 2-ге видання / За аг. ред. проф. І.Д. Звереві.- Київ, Сімферополь: Універсум, 2013.-536с.
2. Зверева І.Д., Безпалько О.В., Харченко С.Я. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / заг. ред. І.Д. Звереві, Г.М. Лактіонові. – К. : Наук. світ, 2003. – 117 с.
3. Ломакін Г.І. Соціально-психологічний супровід учасників бойових дій в часи подолання життєвих кризових ситуацій. Діяльнісно-поведінкові фактори життєздатності людини: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Харків, 28-29 листопада 2014 року. – Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2014. – 256 с. С. 191-193
4. Ломакін Г.І. Система психологічного супроводу комбатантів з метою подолання та запобігання загостренню кризи середнього віку / Харківський осінній марафон: матеріали науково-практичної конференції, м.Харків, 27 жовтня 2018р. , ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. С. 40-47.
5. Ломакін Г.І. Соціально-психологічні складові соціальної роботи з учасниками бойових дій: (методичний посібник) / Г.І.Ломакін. – Х. : Оберіг, 2014. – 168с.
6. Ломакін Г.І. Роль соціальної активності в корекції ПТСР у ветеранів. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 11. - Харків: НУЦЗУ, 2012.-С. 109-120
7. Ломакін Г.І. Участь у бойових діях як фактор загострення вікових криз. Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2023 року). Київ: ДУІТ, ХНУРЕ, МНТУ. 2023. 821 с.
8. Ломакін Г.І. Аналіз соціально-психологічних проявів ПТСР у учасників бойових дій Збройних Сил України в період перебігу криз зрілості. Edukacja i społeczeństwo VIII. Zbiór prac naukowych / Tetyana Nestorenko, Renata Bernatova, Aleksander Ostenda (red.). Akademia Śląska: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, Polska. 251 s.
9. Лукомська С. Особливості психологічних травм Російсько-Української війни у контексті євроінтеграційних процесів. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. Спецвипуск. С. 78–85 Visnyk of the Lviv University. Series Psychological sciences. Special issue. P. 78–85

10. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / авт. кол.: Герило Г.М., Гніда Т.Б., Корнієнко І.О., Луценко Ю.А. ; заг. ред. Ю.А. Луценко. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. – 128 с. ISBN 978-617-7118-27-4
11. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2-х кн. Кн. I: Соціальна психологія особистості і спілкування. - К.: Либідь, 2004. – 576с.
12. Пеша І.В. Алгоритм реалізації соціального супроводу / І.В. Пеша Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Науково-методичний журнал №2. - Київ ТОВ «Аспект-поліграф С.55-67
13. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомогі в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.
14. Технології роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді : методичний посібник / С.В. Толстоухова, О.О. Яременко, О.В. Вакуленко та ін. – К. : ДЦССМ, Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – 88 с.
15. Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід : практичний посібник / за наук. ред. Т. М. Титаренко, М. С. Дворник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. – 154 с. Соціально-психологічна компетентність персоналу у сфері публічного управління : колект. монографія / [А. Мудрик та ін. ; за заг. ред. О. В. Лазорко, Т. В. Федотової] ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. регіон. центр підвищ. кваліфікації. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 203 с.
16. Шинкарук О.М. Психологія управління : підручник / О. М. Шинкарук, О. Ф. Волобуєва; [за ред. О. М. Шинкарука] ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький : НАДПСУ, 2018. – 215 с.
17. Ahmad, Zohaib & Masood, Pakistan & Gul, Warda & Sadiq, Imran & Ansari, Fatima. (2022). Impact of HR Practices Gap on Organizational Performance: 192 Intervening effect of Employee Participation and HR Uncertainty. Indian Journal of Economics and Business. 20. 1265-1278.
18. Dwivedi Dr. (2021). Employee Performance Management / Dr. Dwivedi // International Journal for Research in Applied Science and Engineering Technology. – 2021. – № 9. – P. 8–19.
19. Romanovskiy O. Modernizing of the content of leadership structure as a perspective to increase competitiveness level / O. Romanovskiy, O. Kvasnyk, V. Shapolova // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія : щоквартальний науково-практичний журнал. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – №3. – С. 3–16.
20. The Handbook of the Psychology of Communication Technology / Edited by S. S. Sundar – Malden : Wiley Blackwell, 2015. – 600 p.
21. Venkateswaran V. (2022). Roundtable Discussion with HR Leaders Impact on HR in the Gig Economy / V. Venkateswaran // NHRD Network Journal. – 2022. – №15. – P. 17–26.
22. West M. A. Effective teamwork : practical lessons from organizational research / M. A. Michael. – Chichester, West Sussex ; Malden, MA : John Wiley & Sons, 2012. – 312 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Ломакін Г.І. Кризова та екстремальна психологія : конспект лекцій для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», «бакалавр», «молодший бакалавр» денної форм навч. спец. 053 Психологія / Г.І. Ломакін; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УІПА, 2019. – 79 с.
2. Психологія поведінки людини в екстремальних умовах : метод. вказ. до проведення практичних занять для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «молодший бакалавр» денної та заоч. форм навч. спец. 053 Психологія / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд.: Г.І.Ломакін. – Харків : УІПА, 2019. – 19 с.
3. Ломакін Г.І. Основи кризової психології : конспект лекцій для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», «бакалавр», «молодший бакалавр» денної форм

навч. спец. 053 Психологія / Г.І. Ломакін; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УІПА, 2023. – 128 с.

4. Ломакін Г.І. Основи кризової психології : метод. вказ. до проведення практичних занять для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», «бакалавр», «молодший бакалавр» денної форм навч. спец. 053 Психологія / Г.І. Ломакін; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УІПА, 2023. – с.

Інформаційні ресурси

1. Науковий журнал «ЖУРНАЛ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ» – <https://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/psych>
2. Науковий журнал «Київський журнал сучасної психології та психотерапії» – <https://mpp-journal.com/index.php/journal>
3. Сайт дистанційної освіти УІПА – <https://do.uipa.edu.ua/>
4. Курс «Перша психологічна допомога» - https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:JohnsHopkinsUniversity+PFA101+2023_T3/home
5. Курс «Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія» - https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+NI101+2023_T2/home
6. Курс «Травматичний досвід і ПТСР: інструментарій для психотерапевта» - https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+PTSD101+2023_T1/home

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни

«Основи кризової психології»

(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20____/20____ н. р.

Заступник директора інституту ННІ «УІПА»

(підпис)

Сергій ПЕТРОВ
(прізвище, ініціали)

«____» _____ 20____ р.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«____» _____ 20____ р.